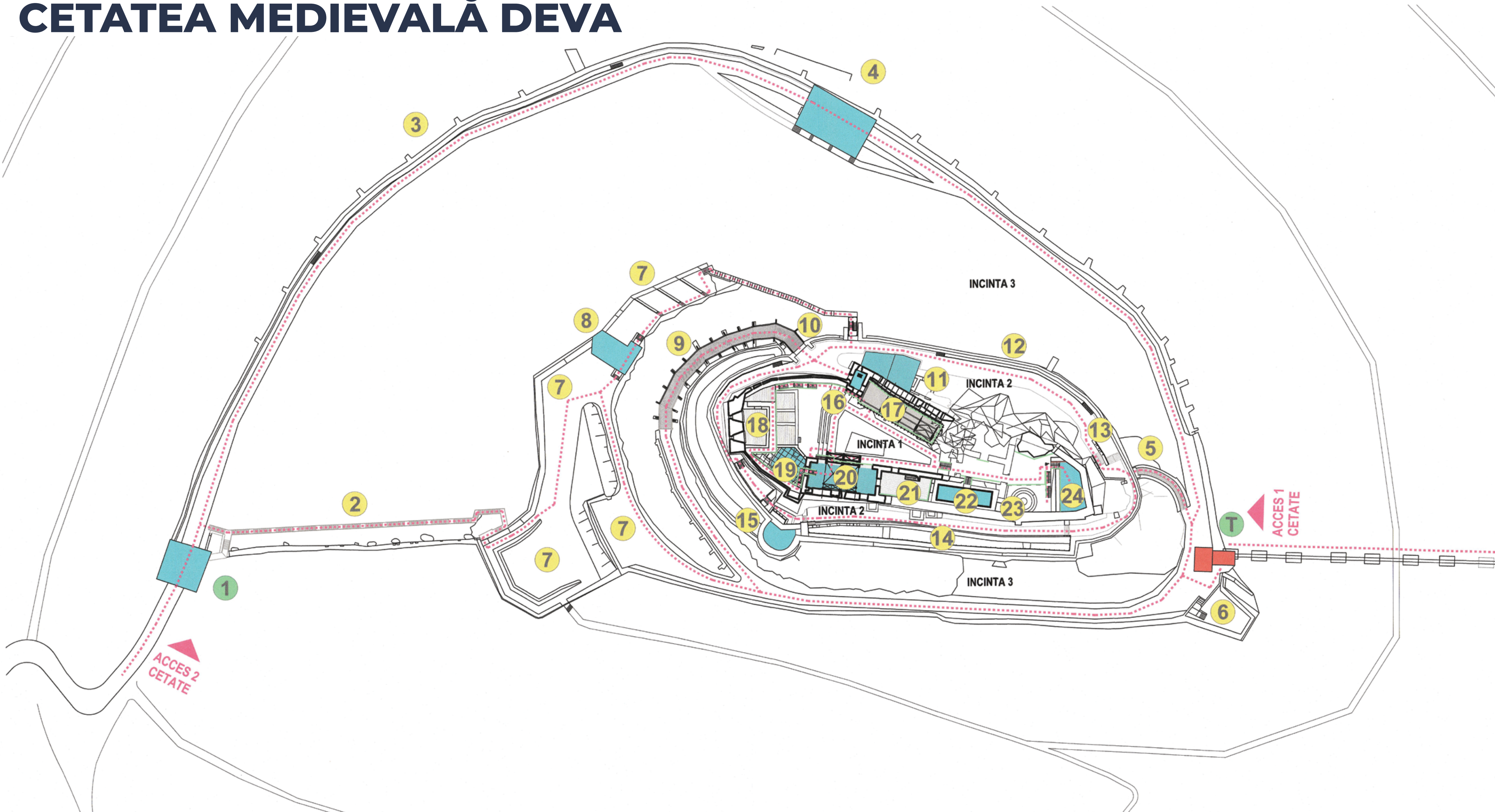

CETATEA MEDIEVALĂ DEVA

LEGENDA:	
---	TRASEU VIZITARE
	CLĂDIRI REABILITATE
	STAȚIE SOSIRE TELECABINĂ
●	PUNCTE DE ACCES ÎN CETATE
---	BALUSTRADĂ PENTRU PROTECȚIE TURISTI
DENUMIRE OBIECTIVE VIZITARE:	
INCINTA 3:	
1. Poarta 1 - Acces cetate/incinta 3	
2. Zid de incintă 3 și scară de legătură cu platformele de artileriști	
3. Drum de strajă din lemn refăcut parțial	
4. Poarta 2	
5. Scară semicirculară - acces incinta 2	
6. Bastion trapezoidal de est - punct primire turiști	
7. Platforme artileriști	
8. Cameră artileriști	
9. Pod lemn refăcut - acces incinta 2	
10. Poarta 3 - acces incinta 2	
T. Stație sosire telecabină	
INCINTA 2:	
11. Clădire cuptoare	
12. Drum de strajă din lemn refăcut parțial	
13. Cameră anexă scară semicirculară - acces incinta 2	
14. Zwinger incinta 2 sud	
15. Bastion Bethlen	
INCINTA 1:	
16. Turn poartă - acces incinta 1	
17. Platformă latură de nord și structură metalică consolidare - implant contemporan	
18. Turn vest	
19. Cisternă	
20. Zonă palat princiar și pivnițe	
21. Platformă belvedere	
22. Sală multifuncțională - implant contemporan	
23. Decantor	
24. Magazie arme și platformă belvedere	

1269 - 2024

TITLUL PROIECTULUI:

REABILITAREA ZONEI URBANE
"DEALUL CETĂȚII" DEVA,
MONUMENT AL NATURII ȘI ISTORIC
CU VALOARE TURISTICĂ RIDICATĂ
DIN MUNICIPIUL DEVA -
REFUNȚIONALIZAREA INCINTEI I

EDITORUL MATERIALULUI:

Unitatea administrativ-teritorială
Municipiul Deva

DATA PUBLICĂRII:

Octombrie 2024

„Conținutul acestei pagini nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene, a Guvernului României sau a ADR Vest”.

AUTORITATE DE MANAGEMENT

Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest

Dezvoltăm în Vest

www.vest.ro

UNITATEA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ
MUNICIPIUL DEVA

Material distribuit gratuit

Scurt istoric al Cetății Deva

1

Cetatea Deva este inclusă în lista monumentelor istorice și se află în intravilanul municipiului Deva, pe malul stâng al Mureșului, însumând o suprafață de aproximativ 30 ha. Cetatea se află pe o formațiune de natură vulcanică, ce se desprinde din masivul Poiana Ruscăi, constituind punctul cel mai înalt spre nord, având o altitudine de 378 m față de nivelul mării și 184 m față de oraș. Cetatea medievală a Devei a păzit secole de-a rândul ieșirea și intrarea în Transilvania, pe valea Mureșului. Aici s-au descoperit urme de locuire din neolitic și din epoca bronzului, iar prezența unor blocuri de piatră cioplită, cu caracteristicile tăieturii în formă de coadă de rândunică dovedește că în acest loc a existat și o fortificație dacică.

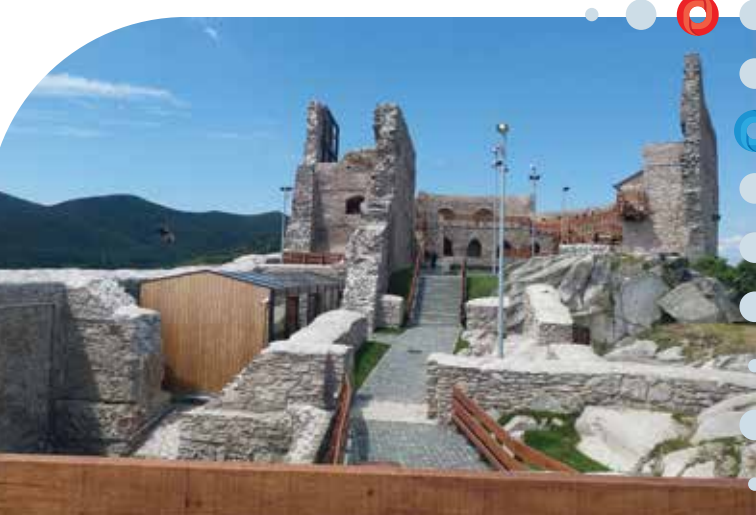
2

Cetatea a fost ridicată în perioada dintre anii 1250 și 1260, ea existând în 1264 când avem informații despre o bătălie purtată la poalele cetății de comandantul Petre Csák al ducelui Transilvaniei, Ștefan, împotriva cumanilor conduși de Ladislau Kán, în timpul celui de-al doilea război civil dintre Ștefan și tatăl său Bela al IV-lea, regele Ungariei. Această informație provine dintr-un document ce aparține anului 1273, însă prima mențiune a cetății datează din 1269, când cetatea este donată de către ducele Ștefan greavului Chyl din Călnic.

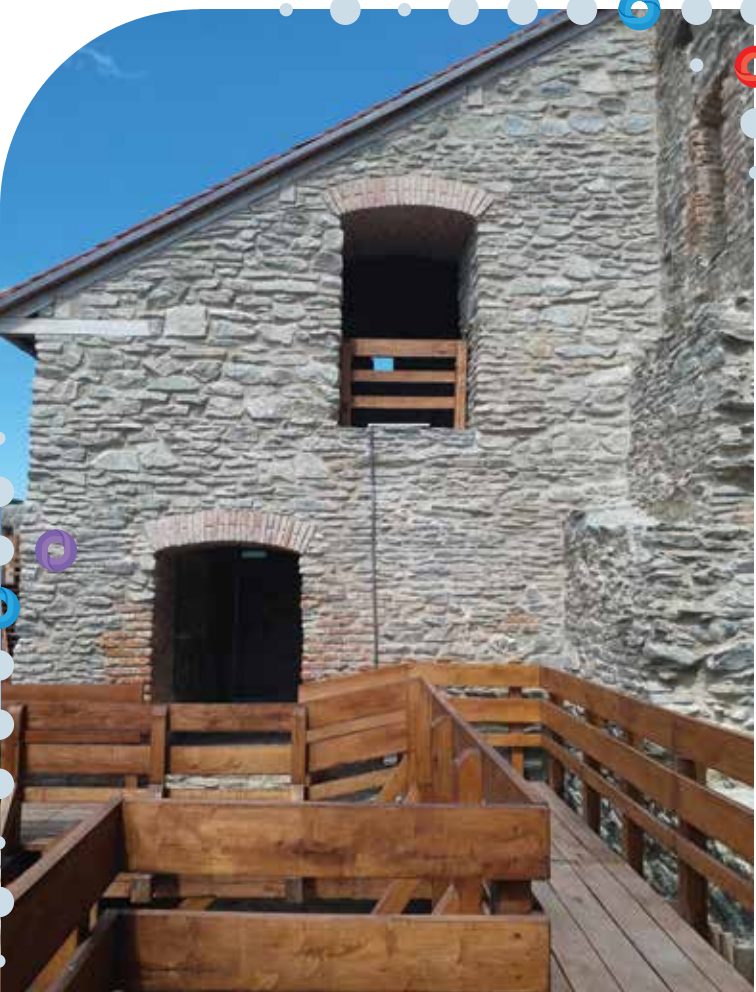
11

Începutul secolului al XVI-lea a reprezentat și momentul extinderii fortificației. Acum este construită a doua incintă. De asemenea au avut loc modificări semnificative la nivelul primei incinte. A doua incintă are de asemenea un traseu oval, determinat de forma primei incinte și de configurația terenului. Aproape de colțul sud-vest se află bastionul semicircular Bethlen. Pe latura de nord curțina este dublată de un zid formând un zwinger. În capătul de vest s-a amenajat o poartă principală de intrare carosabilă ce străpunge incinta, care este bine conservată. Poarta avea în față șapte piloni scunzi, construiți din piatră și cărămidă, dispuși radial pe care se sprijinea un pod de bărne întrerupt de un tronson ridicător, în fața porții. Poarta are un ancadrament semicircular cu muchie teșită terminată pieziș spre bază ce aparține perioadei de trecere de la gotic la renaștere. La bază, în extremități, poarta este prevăzută cu blocuri de piatră având cioplite jgheburile semicirculare în care se mișcau țâțânilor podului ridicător. În partea superioară se văd orificiile de trecere a celor două lanțuri care ridicau podul.

12

La sfârșitul secolului al XVII-lea cetatea intră în posesia casei de Habsburg, împreună cu proprietățile fiscale ale principatului. În 1711, după pacea de la Satu Mare, Principatul independent al Transilvaniei își încetează existența. Din acest an, noul guvernator Johann Steinville începe lucrări de transformare a cetății într-o fortificație bastionară, cuprinzând și terenul de la bazele cetății. În interiorul primei incinte au fost restaurate o serie de clădiri, dar poate cea mai importantă construcție a acestei perioade este cisterna existentă, bazându-se pe un sistem de colectare a apelor pluviale de pe o parte din acoperișuri.

3

În prima fază, cetatea era formată dintr-o incintă – nucleul fortificației, ce cuprinde vârful dealului, adaptându-se configurației terenului și are forma ovală. Zidurile au fost așezate direct pe stâncă. Intrarea în cetate se realiza pe latura de nord a incinte. La capetele de est și de vest erau dispuse două turnuri, unul circular în partea de est, iar în partea de vest unul rectangular. Tot din această perioadă datează clădirea reprezentativă, cu etaj, de pe latura sudică. Aceasta prezintă elemente arhitectonice ce aparțin perioadei apariției goticului din Transilvania, adică în ultimele decenii ale secolului al XIII-lea.

4

La sfârșitul secolului al XIII-lea cetatea a devenit reședința voievozilor Roland Borșa și Ladislau Kán, de unde aceștia își exercitau autoritatea asupra voievodatului, care nu mai depindea decât formal de regatul Ungariei. Curtea de la Deva a voievodului Ladislau Kán înregistrează un remarcabil salt calitativ față de perioadele anterioare. Izvoarele istorice confirmă existența unui jude al curții voievodului și a unui stolnic, demnitari ce constituie o inovație a epocii lui Ladislau Kán și fac dovada existenței unui sistem administrativ care prelua funcțiile puterii regale.

13

Incinta a III-a cu o suprafață apreciabilă de teren, protejează mai ales drumul carosabil de acces spre incintele principale de pe vârful stâncii. Intrarea se face printr-o poartă situată pe latura de nord, de la care pornește zidul de incintă prevăzut cu drum de strajă. La 180 m spre nord-vest se află poarta a doua, de unde curțina cotește spre sud, ajungând în preajma celei de-a doua incinte. În punctul cel mai de est curțina formează un traseu rectangular în formă de bastion, umplut cu pământ și prevăzut cu metereze pentru tragere cu arme ușoare de foc. Partea de sud-vest a acestei curține este mai complexă, aici terenul fiind mai puțin accidentat a permis construirea a trei terase bastionare de formă triunghiulară cu ziduri duble, umplute cu pământ, formând platforme cu traverse pentru artilerie specifice secolului al XVIII-lea.

5

În 1444, Ladislau al V-lea donează cetatea și domeniul ei lui Ioan de Hunedoara, voievodul Transilvaniei prin donație regală, ca răsplată pentru victoriile lui împotriva turcilor. Odată cu moartea acestuia, în 1456, cetatea revine lui Matia Corvin și rămâne în proprietatea familiei prin Ioan Corvin, fiul natural al lui Matia, până la moartea acestuia în 1504. După sfârșitul Huniazilor, cetatea a devenit iarăși proprietatea statului, până când Vladislav II o zălogeste împreună cu domeniul unor nobili din Transilvania. Din 1530 cetatea intră în posesia voievodului Ioan Zápolya. După moartea voievodului, în 1540 și alungarea soției acestuia, regina Isabella, în 1550, Transilvania a intrat sub stăpânirea Austriei.

14

În anul 1731, Iulius Visconti a primit cetatea sub formă de donație din partea lui Carol al II-lea, de la care a cumpărat-o în 1743 contele Ioan Haller, comandantul militar al Transilvaniei. În 1752, groful Mikša Ullisses Braun, comandantul Transilvaniei a executat reparații la cetate. Importanța cetății Deva a scăzut treptat, iar după însemnările lui Andrei Huszti, ea era folosită doar pentru înăbușirea eventualelor răcoale. La propunerea grofului Mitrovsky, comandantul corpului de armată din Transilvania înființată la 1800, cetatea încetează a mai fi folosită în scopuri militare. Cetatea părăsită a fost salvată de regele Francisc I care a rămas impresionat de aceasta în timpul unei vizite efectuate în Transilvania în 1817. Reparația cetății a durat 12 luni.

6

În condițiile care au determinat formarea principatului, Deva s-a transformat într-o cetate de graniță menită să supravegheze calea posibilelor atacuri turcești către interiorul Transilvaniei. Organizarea apărării acestei frontiere a început încă în vremea generalului Castaldo, care la instalarea sa în cetate în 1551 a găsit-o în paragină, fără armament suficient. Dieta Transilvaniei a dispus prin urmare fortificarea și înzestrarea ei cu armament. Aici se așează o tabără militară (mercenari, cei mai mulți spanioli) sub comanda lui Castaldo.

15

Cetatea a fost definitiv distrusă în timpul revoluției din 1848-1849. În această perioadă cetatea Deva a fost ocupată de o unitate austriacă. În anul 1849 generalul Czeck ia cu asalt cetatea și după 8 săptămâni de asediu aceasta se predă la 27 mai. La 13 august 1849 în Cetatea Deva a fost aruncat în aer depozitul de muniție aflat în partea de est a cetății.

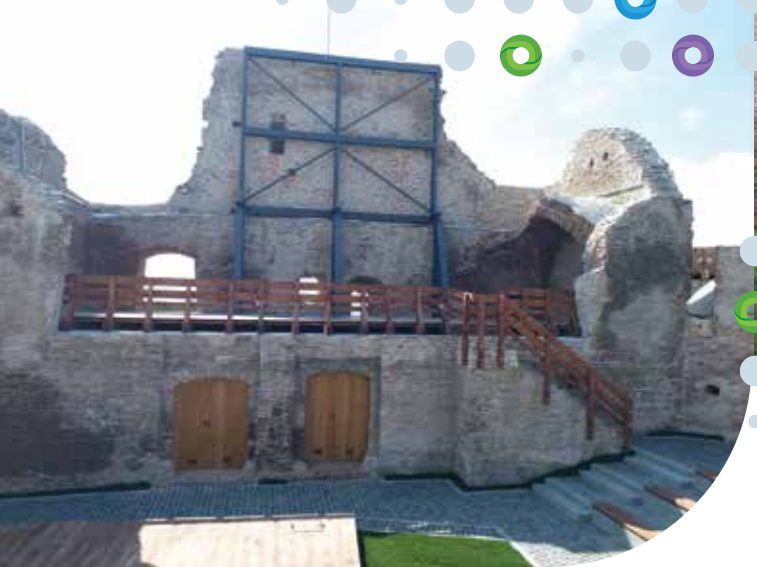

7

În 1579, în Cetatea Deva a fost internat și a decedat Francisc David, predicator protestant și episcopul întemeietor al Bisericii Reformate, ulterior și al Bisericii Unitariene din Transilvania.

8

În anul 1581, Cetatea Deva a ajuns în posesia lui Francisc Geszthy, comandantul oștilor și guvernatorul Transilvaniei, printr-o donație a voievodului Cristofor Bathory. El a efectuat lucrări de construcție, mai ales în partea de sud.

16

Municipiul Deva, în calitate de proprietar al Cetății Deva și a Dealului Cetății a efectuat mai multe demersuri pentru reabilitarea monumentului istoric și introducerea acestuia în circuitul turistic.

17

Astfel, în anul 2007 a fost demarată elaborarea documentației tehnico-economice pentru refuncționalizarea Incintei I, dar concluziile săpăturilor arheologice au evidențiat faptul că ruinele erau în stare avansată de degradare, existând riscul prăbușirii acestora. Drept urmare a fost elaborat doar studiul pentru punerea în siguranță a ruinelor și au fost executate lucrări de „Intervenții de Primă Necesitate” în perioada decembrie 2007- decembrie 2011.

9

La începutul secolului al XVII-lea cetatea a constituit scena unor dispute și lupte între principalii rivali la tronul Transilvaniei, intrând pe rând în stăpânirea lui Sigismund Bathory, Moise Secuial și a generalului Basta care o ocupă în 1601. Ștefan Bocskay alungă trupele austriece din Transilvania și constrânge pe comandantul austriac al Devei, Belgioso, urmașul lui Basta să se predea. În 1607 dieta Transilvaniei declară Cetatea Devei proprietate perpetuă a Principatului Transilvaniei.

10

Sub Gabriel Bethlen cetatea intră într-o nouă fază de refaceri. Principele donează cetatea primei sale soții, iar după moartea acesteia cetatea intră în posesia nepotului său Ștefan Bethlen și soția sa Maria Szechy. Aceasta o vinde în 1640 principelui Rákóczi I, păstrându-se din acea vreme un inventar în care sunt amintite părți ale cetății, inventar care arată starea deplorabilă în care ajunsese cetatea, era neîngrijită (garnizoană slabă, armament puțin și demodat, încăperi și fortificații nereparate de mult timp). Principele ordonă efectuarea unor lucrări de reparații importante. Tot el pune să se facă cisterna mare pentru apă de băut și construiește un bastion mare ce poartă azi denumirea de bastionul Bethlen.

18

Incintele II și III ale Cetății Deva au fost reabilitate în perioada 2014-2016, printr-un proiect cu finanțare din fonduri europene în cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013, iar Incinta I a fost reabilitată în perioada 2021 – 2024 printr-un proiect cu finanțare din fonduri europene în cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020 și Programul Regional Vest 2021-2027.

